

Történész teadélutánok

XXIV.

2022. szeptember 15.

Az őszi évad első összejövételének a 80. életévét betöltött Hunyady György volt a meghívottja. Abból az alkalomból, hogy az elmúlt év végén újabb magisztrális művet tett le az asztalra. Mivel ő a hazai szociálpszichológia egyik megalapítója, magunk pedig történészként vizsgáljuk a társadalmat, ezért a diskurzus tartalmasságát elősegítendő *előzetesen, írásban, amit mellékelünk* 9+1 tézisben foglalta össze a maga megszokott szellemi eleganciájával a „Rendszerattitűdök a változó közgondolkodásban” c. monográfiája velejét. Így lehetett elkerülni azt a nem ritka szituációt, amikor a rokonszakták képviselői még együttes összejöveteleiken sem képesek termékeny vitára, mert valójában egymás mellett elbeszélnek. Elbeszélnek, hiszen már a használt fogalomkészlet is más és más.

Földes György referátuma csupa elismerés volt. Méltatta a munka már most láthatóan historiográfiai jelentőségét, Mert minden jelenkortörténésznek nélkülözhetetlen munka született. Olyan alapmű, amely a társadalmi tudat mélyenszántó elemzését nyújtja. Olyan analízise, amelynek gondolatfuttatásai termékeny továbbgondolásra serkentenek. Taglalta a szerző motivációit, igényét a kritikai gondolkodásra. Gondosan kerülve a pártpolitikai elkötelezettségben rejlő csapdát – számba vette a munka azon fejtegetéseit, amelyek arra a fogas kérdésre keresnek válasznak, hogy miként is van az, hogy adott esetben a rendszerrel szembenállók is voksukat a rendszerstabilitásra adják. E keretben méltatta a szerző bátor, egyértelműen rendszerváltozásért kiálló alapállását. Annak súlyát a szerző teljesítménye adja: hatalmas tényanyagot görgetve horizontja erősen meghaladja a társadalomlélektan határait: a szerző történelmi és más rokonszaktákban való tájékozottsága teszi valóban relevánssá művét. Ugyanakkor nem rejtette véka azon meggyőződését, hogy Antonio Gramsci hegemonia-elméletét kamatoztatva még tovább lehetett volna lépni.

Nem csekély mértékben Hunyady Györgynek az érték – attitűd – vélemény hármasságában mozgó, az elhangzottakra reflektáló magvas fejtegetései tették a teázó kör számára világossá, hogy míg az Amerikai Egyesült Államokban a szakma fősodra abban a paradigmában gondolkodik, mely szerint a közvélemény alapvetően rendszerigazoló beállítottságú, addig Hunyady György – nem csupán a mostani munka fundamentumát adó, az 2010-es évtized első feléből meritkező reprezentatív felmérései, hanem élete egész munkássága alapján – a rendszerigazolás és rendszerkritika dialektikájában látja a rendszerattitűdöket a változó közgondolkodásban megragadhatónak.

A munka mesze meghaladja azt a szokásos szociálpszichológiai nézőpontot, amely az idő végtelenségéből csak az adott perc erejét, s az örök idő bűvöletét akceptálja. Hallatlan gondolatgazdagsága, számos új- és újszerű megállapítása, egyszóval lebilincselő volta sem feledtetheti, hogy mai tudásunk szerint még messze beláthatatlan távolságban van az idő, amikor a szakmák diszciplináris komolyságát megőrizve születnek majd meg azok az alkotások, amelyek a társadalmat feszítő problémákra ösztársadalmi nézőpontú felelet adnak. Márpedig – Hunyady Györggyel együtt mondhatjuk – a közjó szolgálatának az igénye, az e téren oly fájdalmasan tapasztalható restség meghaladása nem csupán a társadalom egyéneitől, a politika szereplőitől, hanem az adófizetők pénzén élő kutatóktól is egyként elvárható és elvárandó.

Pritz Pál